

Kihívások az agrároktatás előtt az EU felkészülés és a tagság idején

Dr Vajda László

Közgazdász Vándorkongresszus

Debrecen, 2018 szeptember 7.

A szerzőről

A szerzőről

- 1975-2012: Mezőgazdasági Minisztérium
- 1992-2012: EU Koordinációs Főosztály vezetője
- Résztvevője a Társulási Megállapodás (1990-91), a Csatlakozási Szerződés (1998-2002) és a magyar EU elnökség (2011. I. fv.) tárgyalásainak
- 1972-től óraadó tanár Külkereskedelmi Főiskolán, Gödöllői Agrártudományi Egyetemen (c. egyetemi docens 1993), Károli Gáspár Egyetemen
- Több hónapos időszakokban EU felkészülési tanácsadó a Mezőgazdasági Minisztériumokban Montenegróban, Koszovóban, Szerbiában

Az előadás célja

- Bemutatni a változó követelményeket és a megfelelési lehetőségeket az agrároktatás és a képzés területén az EU tagságra való felkészülés időszakában illetve a belépést követően, különös tekintettel a közigazgatásban dolgozókra

Az EU tagságra készülés időszaka I.

- Hosszú éveken át tartó ismerkedés az EU közös Agrárpolitikájával, az EU intézményekkel, azok működésével A KAP fokozatos átvétele, beépítése az akkori tagállami jogrendbe, az ellenőrzésekkel és szankciókkal együtt. A végzett szakemberek számára képzések szervezése és tagállami helyszíni tanulmányúti lehetőségek EU-s és hazai forrásokból Évről-évre aktualizált kiadványok a KAP egyes részterületeiről.
- Agrár felsőoktatás: 1995. május: A Földművelésügyi Minisztérium kezdeményezésére és támogatásával „Az Európai Unió Agrárrendszere” c. tankönyv kiadása. Szerkesztette Dr Halmai Péter. Rövidesen tankönyv lett valamennyi agráregyetemen. Három kiadás: 1995, 2001, 2007

Az EU tagságra készülés időszaka II.

- A tankönyv egy külön fejezete foglalkozott a magyar agrárgazdaság és az Európai Unió kapcsolatrendszerének alakulásával, a belépés várható hatásaival,
- A tankönyv oktatásához segítség az egyetemi oktatóknak (pl. Jean Monet tanszékek),
- Több agráregyetem rendszeres tanulmányutakat szervezett a hallgatóinak Brüsszelbe az EU-s intézmények megismerésére,
- Az Erasmus ösztöndíj révén évente több tucat magyar hallgató végezhetett egy vagy több félévnyi tanulmányokat egy vagy több EU tagállambeli egyetemen.

Oktatás, képzés az EU-s tagság időszakában I.

- Az első 2-3 évet követően a magyar agrárgazdaság szabályozási rendszere, intézményei teljes mértékben alkalmazkodtak a KAP-hoz. Az agrártámogatások egyre nagyobb hányada EU-s alapokból érkezik Magyarországra. A magyar agrárpolitika mozgásterére látszólag beszűkült, „alkalmazzuk a Brüsszelben hozott jogszabályokat.”
- Valójában: A sok területre kiterjedő KAP számos ponton ad lehetőséget nemzeti agrárpolitikai döntésekre mind az I. mind a II. pilléren belül, mind az intézkedéseket, mind a hozzájuk rendelt összegeket, mind a felhasználási szabályokat, ellenőrzéseket és szankciókat illetően. Ezekkel él is Magyarország. Ezen kívül számos agrárpolitikai terület kizárólag vagy döntően nemzeti hatáskörben van (pl. földbirtok-politika, oktatás, képzés, kutatás, szaktanácsadás, marketing)

Oktatás-képzés az EU tagság időszakában II.

- Az agráregyetemen, karokon a képzés része az EU-s ismeretek oktatása. Ez továbbra is az EU-s intézmények és a Közös Agrárpolitika fejlődésének, jelenlegi helyzetének bemutatására koncentrál. Csak hézagos az EU tagság hatásainak, eredményeinek a bemutatása és szinte teljesen hiányzik a Közös Agrárpolitika és a nemzeti agrárpolitika egymás mellett élésének a bemutatása. Még pontosabban annak, hogy a magyar nemzeti agrárpolitika céljai hogyan valósulnak meg a KAP és a nemzeti agrárpolitikai eszközök együttesén keresztül. A kormánytisztviselők, közalkalmazottak számára nincs rendszeres képzés a KAP-ról és annak hazai alkalmazásáról. Az újonnan belépő dolgozók abból a (részleges) tudásból élnek, amit az egyetemi időszakban szereztek.
- A 2004 óta eltelt 14 év magyar agrárpolitikájának erősen hiányos az agrárközgazdasági elemzése, különösen a KAP magyarországi alkalmazásával kapcsolatos döntések hatásainak. A belépést követően jelent meg néhány tanulmány a kihívásokról, a 10 éves évfordulón 1-2 elemzés, konferencia és elvétve 1-1 PhD dolgozat foglalkozott az EU tagság hatásaival.

Segítségnyújtás a jelenlegi tagjelölteknek

- Gondolok itt elsősorban a Nyugat-Balkán országaira, azon belül is a csatlakozási tárgyalásokat már megkezdett Montenegróra és Szerbiára, de a Nyugat-Balkánon kívül megkeresések érkeznek Moldovából, Ukrajnából, Georgiából is. Az indok elsősorban az, hogy Magyarország nem túl régen lépett be az EU-ba, így jól élnek bennünk a felkészülés kihívásai, a kedvező és kedvezőtlen tapasztalatok mind a felkészülés időszakában, mind a tagság első éveiben.
- A ma dolgozók nagyrésze azonban már olyan fiatal munkatárs, aki a 2004. évi belépést követően kezdett dolgozni. Így ahhoz, hogy hatékonyan tudják a „viszonylag friss EU-tagság tapasztalatait” átadni, megfelelő oktatásra, képzésre van szükség a számukra.

Következtetések, javaslatok

- Az agráregyetemek/karok EU- ról szóló tananyagában szerepeltetni kell a 2004 óta eltelt időszak tapasztalatait, a magyar-EU kapcsolatok alakulását. Ismertetni kell, hogy a magyar agrárpolitikai célkitűzések megvalósulása során hogyan éltünk a KAP nyújtotta lehetőségekkel, miként alkalmaztuk a tisztán nemzeti intézkedéseket, a támogatásokkal kapcsolatos célkitűzések (indikátorok) hogyan valósultak meg az egyes pénzügyi időszakokban. Az oktatás része legyen a magyar érdekek érvényesítése lehetőségeinek és módszereinek a bemutatása.
- A közigazgatásban felvételre kerülő munkatársaknál az EU –ismeretek felmérésre kerüljenek. Különös hangsúlyt kell adni a magyar érdekek érvényesítése ismeretének.
- Rendszeres továbbképzést kell tartani az EU-val foglalkozó munkatársaknak a KAP és a magyar agrárpolitika alakulásáról, az előttünk álló feladatokról.
- A tagságra készülő országokba olyan munkatársakat kell tanácsadóként küldeni, akik tisztában vannak a magyar felkészülés kihívásaival, az alkalmazott megoldásokkal, a tagság óta eltelt időszak – különösen a kezdeti évek – tapasztalataival.

Köszönöm a figyelmüket!

Dr Vajda László

e-mail: vajda.[laszloeu@gmail.com](mailto:vajda.laszloeu@gmail.com)

mobil: 00-36-30-210036